

Haastattelun ohjeet

- Haastattelijan harjoittelee haastattelua 1-3 lapsen kanssa, jotka eivät osallistu tutkimukseen.
- Haastattelun kysymykset ja kuvat kootaan kansioon. Ennen haastattelua haastattelijä näyttää kansiota lapsille ja kertoo heille, että kukin lapsi pääsee vuorollaan haastatteluun ja kertomaan oman näkemyksensä. (Vain kolme vuotta täyttäneet lapset osallistuvat periaatteessa haastatteluun, mutta jos lapsella on kielellisiä valmiuksia voi haastattelua kokeilla nuoremmillekin lapsille.)
- Haastattelu tehdään erillisessä huoneessa missä haastattelu ei häiriinny.
- Huomioi lapsen ikä, kielelliset valmiudet ja persoonallisuus. Esimerkiksi jotkut lapset voivat tarvita lisää aikaa vastaamiseen, rohkaisua tai asian kertomista eri tavoin, jotta lapset osaavat vastata.
- Haastattelijä ja lapsi istuvat pöydän ääressä ja katsovat kansiota yhdessä. *”Minä luen sinulle kirjaa joka kertoo sinusta. Kirja on vielä keskeneräinen ja tarvitsen sinun apuasi saadakseni kirjan valmiiksi. Voitko auttaa minua?”*
- *”Kirjassa toinen lapsi olet sinä. Sinun pitää kertoa mitä sinä teet kirjan eri tilanteissa. Minä kirjoitan sinun vastauksesi sitten muistiin. Oletko valmis aloittamaan?”*
- Haastattelussa voi olla mukana avustava aikuinen, esim. tulkki vieraskielisen lapsen tukena.
- Haastattelijä hyväksyy lapsen vastaukset sellaisenaan ilman jakoa hyviin ja huonoihin vastauksiin tai oikeisiin ja väärin vastauksiin. Haastattelussa aikuinen ei anna palautetta vastausten laadusta, sillä muuten lapsi voi tulkita että tietyt vastaukset ovat ”oikein” tai että haastattelijä pitää tietynlaisista vastauksista. Haastattelijan täytyy alusta asti tehdä selväksi että hän on kiinnostunut lapsen omasta näkemyksestä eikä ole olemassa oikeita tai vääriä vastauksia. Esimerkiksi jos lapsi vastaa *”Mä lyön sitä”*, haastattelijä hyväksyy lapsen vastauksen ja kirjoittaa sen muistiin. Haastattelijan tulee olla kiinnostunut ja avoin kaikenlaisille lapsen kuvaamille strategioille, kunhan ne vain kuvaavat lapsen toimintaa tilanteessa.
- Keskimääräinen haastattelun kesto vaihtelee noin seitsemästä viiteentoista minuuttiin. Lapsi ei jaksakaan keskittyä kovin paljon pidempään. Lapsen ensimmäinen hänen toimintaansa kuvaava vastaus kirjoitetaan muistiin välittömästi. Jos lapsi laventaa tarinaa pitkällä kuvauksella tämän jälkeen, ne jätetään huomiotta eikä niihin kannusteta. Syy tähän on, että ensimmäinen vastaus näyttää parhaiten vastaavan lapsen todellista tilannetta. Myös luokittelu tulee myöhemmin vaikeaksi, koska varsinkin vanhemmat lapset esittävät myös vaihtoehtoja.
- Jos lapsi ei kuvaa toimintaansa, haastattelijä voi kysyä asiaa uudestaan, esimerkiksi jos lapsi sanoo *”ope on vihainen”*, haastattelijä voi sanoa *”ok ope on vihainen, mitä **sinä** sitten teet?”*
- Jos lapsen vastaus ei liity kuvaan/tilanteeseen, haastattelijä voi kysyä uudestaan. Jos lapsi ei vielääkään vastaa, haastattelijä voi kysyä *”onko sulle sattunut näin koskaan?”* Jos lapsi myöntää aikuinen kysyy *”mitä teit silloin?”* Jos lapsi ei ole joutunut tilanteeseen koskaan haastattelijä voi kysyä *”mitä tekisit jos olisit tässä tilanteessa?”* Lapsen toimintastrategia on tärkeää saada esiin kussakin tilanteessa.
- Jos lapsi ei anna ymmärrettävää vastausta tilanteessa, kysymys voidaan kysyä uudestaan eri sanoin.
- Jos lapsi ei ymmärrä tilannetta, haastattelijä ja lapsi voivat keskustella kuvasta. Kun haastattelijä on varmistunut, että lapsi ymmärtää mitä kuvassa tapahtuu ja kuka kuvassa esittää lasta, haastattelijä kysyy *”mitä sinä teet?”* Haastattelijan tulee keskittyä lapsen kuvaukseen omasta strategiastaan.
- Haastattelijä ei saa tarjota lapselle esimerkkivastauksia tai johdatella lasten vastauksia tiettyyn suuntaan. Älä yritä arvata mitä lapsi on sanomassa äläkä täydennä lapsen keskeneräistä vastausta. Jos lapsi vastaa vain

sanalla tai lause jää kesken, kysy uudestaan ”mitä teet?” tai ”kerro lisää siitä mitä teet” tai ”mitä seuraavaksi tapahtuu?”

- Seuraavassa on esimerkki hyväksyttävästä kannustuksesta:

Ajattele tilannetta missä sun työ menee pilalle ja sä epäonnistut, mitä sä sitten teet?

Lapsi: (ei sano mitään)

Aikuinen: Mitäs sinä teet kun epäonnistut?

Lapsi: Juna...

Aikuinen: Oletko koskaan epäonnistunut?

Lapsi: Oon.

Aikuinen: Mitä sitten teit?

Lapsi: Mä menin leikkimään junalla.

Aikuinen kirjoittaa lapsen vastauksen muistiin: Mä menin leikkimään junalla.

- Jotkut lapset tarvitsevat rohkaisua vastataksaan. Esimerkiksi jos lapsi sanoo ”en tiedä” aikuinen voi kuvata tilanteen eri sanoin. Jos lapsi vielä rohkaisun jälkeenkin vastaa ”en tiiä” sekin on hyväksyttävä vastaus ja se kirjoitetaan muistiin.
- Haastattelun lopuksi annetaan lapselle palautetta hänen tärkeästä panoksestaan, esim. ”Kiitos paljon erittäin hienoista ja tärkeistä vastauksista. Sinä autoit minua paljon. Upeita vastauksia!”

Haastatteluvastauslomake

Päiväkodin/ryhmän numero _____ Lapsen numero ____

Tässä on kuvatarina. Se ei ole vielä valmis ja tarvitsen sinun apuasi sen tekemiseen. Voitko auttaa minua? Sinun pitää kertoa mitä teet eri sivuilla. Minä kirjoitan vastauksesi muistiin. Oletko valmis aloittamaan?

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____
13. _____
14. _____
15. _____

Kiitos sinulle paljon erittäin hienoista vastauksista. Tarinasta tuli hyvä. Sinä autoit minua paljon. Kiitos!